

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONKURENCIJOS TARYBA

NESAŽININGOS PREKYBOS PRAKTIKOS VERTINIMO GAIRĖS

Vilnius, 2024 m. rugpjūčio mėn.

TURINYS

ĮVADAS	3
1. MAŽMENINĖS PREKYBOS ĮMONIŲ NESĄŽINGŲ VEIKSMŲ DRAUDIMO ĮSTATYMAS	3
1.1. Užtikrina maisto prekių, gėrimų tiekėjų apsaugą.....	4
1.2. Taikomas mažmeninės prekybos įmonėms, turinčioms didelę rinkos galią	5
2. PREKYBOS TINKLAMS DRAUDŽIAMA	6
2.1. Taikyti „įėjimo“ mokesčius.....	7
2.2. Prašyti kompensuoti negautą pelną	8
2.3. Prašyti kompensuoti parduotuvių įrengimo ar atnaujinimo išlaidas	8
2.4. Reikalauti įsigyti prekių, paslaugų ar turto iš trečiųjų asmenų	9
2.5. Reikalauti sieti prekybos tinklui tiekiamų prekių tiekimo sąlygas su kitiems asmenims tiekiamų prekių tiekimo sąlygomis	9
2.6. Keisti tiekimo procedūras ir prekių specifikacijas neįspėjus tiekėjo	10
2.7. Gražinti maisto prekes tiekėjui.....	10
2.8. Reikalauti apmokėti pardavimo skatinimo išlaidas.....	11
2.9. Reikalauti atlyginti už prekių išdėstymą	12
2.10. Reikalauti nuolaidų, atlygio, nesutarus su tiekėju	13
2.11. Reikalauti pristatyti užsakytas prekes, jei tiekėjas pranešė negalintis to padaryti	13
2.12. Negražinti fiksuotos nuolaidos dalies.....	14
2.13. Vėluoti atsiskaityti su tiekėju	14
2.14. Atšaukti produktų užsakymus	16
2.15. Vienašališkai keisti sutarties sąlygas.....	17
2.16. Reikalauti mokėjimų, nesusijusių su produktų pardavimu	17
2.17. Reikalauti sumokėti už sugedusius, prarastus produktus	17
2.18. Bendradarbiauti su tiekėju nesudarius rašytinės sutarties	18
2.19. Atskleisti, naudoti, gauti tiekėjo komercines paslaptis	18
2.20. Grasinti tiekėjui	18
2.21. Reikalauti kompensuoti vartotojų skundų nagrinėjimo išlaidas.....	18
2.22. Reikalauti sumokėti už produkto sandėliavimą, demonstravimą, tiekimą.....	19
3. SANKCIJOS IR ĮPAREIGOJIMAI.....	19
NAUDINGOS NUORODOS	21

ĮVADAS

- (1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba atlieka Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo [įstatymo](#) (toliau – Įstatymas), kurio tikslas – riboti mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimą ir užtikrinti maisto prekių, gėrimų tiekėjų ir prekybos tinklų interesų pusiausvyrą, nuostatų laikymosi priežiūrą.
- (2) Vykdydama Įstatymo priežiūrą, Konkurencijos taryba atlieka stebėsenas, pažeidimų tyrimus bei taiko Įstatyme nustatytas sankcijas.
- (3) Konkurencijos taryba taip pat vertina, ar didelę rinkos galią turinčios mažmeninės prekybos įmonės (toliau – prekybos tinklai, mažmeninės prekybos įmonės) laikosi ir Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo [įstatymo](#) (toliau – NPPDI) 4 straipsnyje numatytų draudimų¹.
- (4) **Gairių tikslas** – pateikti pagrindinius nesąžiningų draudžiamų veiksmų vertinimo kriterijus, taip pat pavyzdžius, kurie padėtų tiek prekybos tinklams, tiek ir maisto prekių, gėrimų tiekėjams į(si)vertinti, ar prekybos tinklų veiksmai nėra galimai draudžiami pagal Įstatymą.
- (5) Šios gairės **nėra privalomas** norminio pobūdžio teisės aktas ar oficialus teisės aiškinimo šaltinis, o gairėse pateikti paaiškinimai ir juos iliustruojantys pavyzdžiai nėra baigtinis galimų atvejų sąrašas. Gairių laikymasis **savaime neužtikrina**, kad bus išvengta Įstatymo pažeidimų, kadangi kiekvienas atvejis vertinamas atsižvelgus į visas konkrečios bylos aplinkybes.

1. ĮSTATYMO TAIKYMAS

- (6) Įstatymas taikomas mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų santykiams.
- (7) Įstatymo reikalavimų turi laikytis mažmeninės prekybos įmonės, turinčios didelę rinkos galią, o Įstatymo apsauga taikoma tik maisto prekių, gėrimų tiekėjams, kurių pardavimo pajamos paskutiniaisiais finansiniais metais yra ne didesnės kaip 350 milijonų eurų².
- (8) Įstatymu saugomi³ ne tik Lietuvos Respublikoje, kitose Europos Sąjungos valstybėse įsisteigę maisto prekių, gėrimų tiekėjai, tačiau ir tie tiekėjai, kurių įsisteigimo vieta yra už Europos Sąjungos ribų⁴.
- (9) Be to, Įstatymo apsauga taikoma maisto prekių, gėrimų gamintojų grupėms, gamintojų, tiekėjų organizacijoms ir jų asociacijoms⁵.
- (10) Toliau pateikiami detalesni kriterijai, pagal kuriuos vertinama, ar tiekėjai ir mažmeninės prekybos įmonės patenka į Įstatymo taikymo apimtį.

¹ Įgyvendinus Europos Parlamento ir Tarybos 2019 m. balandžio 17 d. [direktyvą](#) 2019/633/ES dėl žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje (toliau – Direktyva 2019/633/ES), be Įstatyme 3 straipsnyje nurodytų ūkinės veiklos sąžiningai praktikai prieštaraujančių veiksmų, mažmeninės prekybos įmonės privalo laikytis ir NPPDI nuostatų, kiek jos susijusios su nesąžiningų veiksmų draudimu.

² Įstatymo 1 straipsnio 3 dalis.

³ Direktyva 2019/633/ES ir ją įgyvendinantis Įstatymas apibrėžia, kad nuo nesąžiningų mažmeninės prekybos įmonės veiksmų turi būti saugomi ir už Europos Sąjungos ribų įsikūrę tiekėjai, sudarę prekių pirkimo–pardavimo sutartis su prekybos tinklais.

⁴ Pavyzdžiui, jeigu tiekėjas įsisteigęs ne Europos Sąjungos valstybėje, tačiau savo maisto prekes, gėrimus pagal didmeninio pirkimo–pardavimo sutartis parduoda prekybos tinklams Lietuvoje, Įstatymo apsauga tiekėjo atžvilgiu yra taikoma.

⁵ Kaip nurodoma tiek Direktyvos 2019/633/ES 2 straipsnio 4 dalyje, tiek Įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje, „tiekėjo“ sąvoka apima ir žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamintojų grupes arba tokių fizinių ar juridinių asmenų grupes, gamintojų organizacijas, tiekėjų organizacijas ir tokių organizacijų asociacijas.

1.1. Įstatymas užtikrina maisto prekių, gėrimų tiekėjų apsaugą

- (11) Siekiant nustatyti, ar maisto prekių, gėrimų tiekėjui taikoma Įstatymo apsauga, svarbūs keli kriterijai.

Svarbu įvertinti tiekėjo tiekiamų produktų pobūdį

- (12) Tokiam vertinimui svarbi „maisto produktų“ sąvoka⁶. Pagal ją, žemės ūkio ir maisto produktai – [Sutarties](#) dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) I priede nurodyti produktai ir juos perdirbus pagaminami tame priede nenurodyti maistui skirti produktai.
- (13) Ši nuostata reiškia, kad į Įstatymo taikymo sritį patenka visi SESV I priede nurodyti žemės ūkio ir maisto produktai, nepaisant jų naudojimo tikslo. Tiems produktams, kurie nėra nurodyti SESV I priede, tačiau yra pagaminti perdirbus SESV I priede nurodytus produktus ir yra skirti maistui, taip pat bus taikomos Įstatymo nuostatos.

Pavyzdys. Maisto papildai nėra nurodomi SESV I priede, tačiau jie yra gaminami perdirbus ir panaudojus minėtame priede nurodytus produktus. Be to, atsižvelgus į tai, kad maisto papildai skirti papildyti įprastą mitybos racioną ir vieni arba kartu su kitomis medžiagomis yra koncentruotas maistinių ar kitų medžiagų šaltinis, turintis mitybinį arba fiziologinį poveikį, jie priskirtini maisto produktams. Taigi, visi maisto papildai, nepaisant jų formos (kapsulės, pastilės, tabletės ir pan.), būtų apibrėžiami kaip maisto produktai Įstatymo prasme, o juos tiekiantiems tiekėjams būtų taikoma apsauga⁷.

- (14) Patikslinus NPPDĮ nuostatas⁸ ir praplėtus maisto produktų sąvoką, į ją taip pat įtrauktas fasuotas geriamasis, šaltinio, natūralus mineralinis vanduo bei kiti nealkoholiniai gėrimai. Todėl tiekėjams, tiekiantiems minėtus produktus, taip pat taikoma teisės aktuose įtvirtinta apsauga.

Svarbu įvertinti maisto produktų tiekėjo ir su juo susijusių ūkio subjektų pardavimo pajamas ir jų pobūdį

- (15) Skaičiuojant tiekėjų pardavimo pajamas, vertinamos **visos** iš įprastinės ūkinės veiklos – tiek už maisto produktų, gėrimų, tiek už kitų prekių ar paslaugų pardavimą – gaunamos pajamos.

Pavyzdys. Jeigu tiekėjas parduoda maisto produktus, gėrimus prekybos tinklams ir taip pat teikia logistikos, reklamos ar kitas paslaugas, parduoda ne maisto prekes kitiems ūkio subjektams, skaičiuojamos ir iš pastarųjų veiklų gautos pajamos.

- (16) **Svarbu** žinoti, kad skaičiuojant pardavimo pajamas:

- (a) neįtraukiamos atsitiktinės pajamos (pavyzdžiui, jeigu maisto prekių, gėrimų tiekėjas sudarė vienkartinį sandorį, t. y. pardavė nekilnojamąjį turtą, akcijas ir pan., šios pajamos į tiekėjo pardavimo pajamas neįtraukiamos);
- (b) taip pat neįtraukiamos gražintinos sumos, pridėtinės vertės mokestis, akcizai ir maitų mokesčiai; ir
- (c) įtraukiamos visų su maisto prekių, gėrimų tiekėju susijusių ūkio subjektų pajamos, nepriklausomai kurioje valstybėje jos buvo gautos ir kurioje valstybėje įsisteigęs su tiekėju tiesiogiai ar netiesiogiai susijęs ūkio subjektas⁹.

⁶ Sąvoka įtvirtinta NPPDĮ 2 straipsnio 9 dalyje.

⁷ Panašų aiškinimą dėl maisto papildų pateikia ir NPPDĮ priežiūrą atliekanti Žemės ūkio agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (buvusi VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra) (<https://zua.lt/veiklos-sritys/nesazininga-prekyba/duk/ar-maisto-papildu-pirkimo-pardavimo-sutartims-taikomos-nppd-istatymo-nuostatos.html>).

⁸ Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo Nr. XIV-409 1, 2, 4, 5, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 21 ir 23 straipsnių pakeitimo [įstatymo](#), 2 straipsnis.

⁹ Įstatymo 1 straipsnio 3 dalis.

- (17) Kaip nurodoma Įstatyme¹⁰, susijusiais ūkio subjektais laikomi du ar daugiau ūkio subjektų, kurie dėl savitarpio kontrolės ar priklausomybės ir galimų suderintų veiksmų yra laikomi vienu vienetu. Įprastai¹¹ tokiais subjektais bus ūkio subjektai:
- (a) kurių 1/2 ar daugiau įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį arba teises į 1/2 ar daugiau visų balsų turi tas pats fizinis asmuo arba tie patys fiziniai asmenys;
  - (b) kurie yra bendrai valdomi ar turi bendrą administracinį padalinį arba kurių stebėtojų taryboje, valdyboje ar kitame valdymo ar priežiūros organe yra pusė ar daugiau tų pačių narių kaip ir nagrinėjamo ūkio subjekto valdymo ar priežiūros organuose;
  - (c) kurių 1/2 ar daugiau įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį arba teises į 1/2 ar daugiau visų balsų turi nagrinėjamas ūkio subjektas arba kurie yra įsipareigoję derinti savo ūkinės veiklos sprendimus su nagrinėjamu ūkio subjektu, arba už kurių prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą yra įsipareigojęs atsakyti nagrinėjamas ūkio subjektas, arba kurie yra įsipareigoję perduoti visą pelną arba jo dalį ar suteikę teisę naudoti 1/2 ar daugiau savo turto nagrinėjamam ūkio subjektui;
  - (d) kurie turi nagrinėjamo ūkio subjekto akcijų dalį, sudarančią 1/2 ar daugiau šio subjekto įstatinio kapitalo, arba turi teises į 1/2 ar daugiau visų balsų, arba su kuriais nagrinėjamas ūkio subjektas yra įsipareigojęs derinti savo ūkinės veiklos sprendimus, arba kurie yra įsipareigoję atsakyti už nagrinėjamo ūkio subjekto prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą, arba kuriems nagrinėjamas ūkio subjektas yra įsipareigojęs perduoti visą pelną arba jo dalį ar suteikęs teisę naudoti 1/2 ar daugiau savo turto;
  - (e) kurie tiesiogiai ar netiesiogiai, t. y. per kitus ūkio subjektus, yra susiję su (a)–(d) punktuose nurodytais ūkio subjektais bet kuriuo iš (a)–(d) punktuose nurodytų būdų.
- (18) Taigi, jei maisto prekių, gėrimų tiekėjas turi kontroliuojamų ūkio subjektų arba tiekėją kontroliuoja tie patys fiziniai ar juridiniai asmenys kaip ir kitus ūkio subjektus, visi tokie ūkio subjektai bus laikomi susijusiais su tiekėju. Esant minėtiems ryšiams, skaičiuojamos visų su maisto prekių, gėrimų tiekėju susijusių ūkio subjektų pardavimo pajamos, nepriklausomai nuo to, kur susiję ūkio subjektai įsisteigę ir gauna pajamas¹².
- Pavyzdys.** Turkijoje įsisteigęs ūkio subjektas kontroliuoja (turi 100 proc. akcijų) Lietuvoje veikiančią ir prekybos tinklams maisto prekes parduodančią tiekėją. Skaičiuojant tokio tiekėjo pajamas ir sprendžiant, ar jam taikoma Įstatymo apsauga, bus vertinamos ir tiekėją kontroliuojančio, Turkijoje veikiančio¹³, ūkio subjekto pajamos.
- (19) Visų su maisto prekių, gėrimų tiekėju susijusių ūkio subjektų pardavimo pajamos paprastai vertinamos pagal konsoliduotą finansinę ataskaitą. Jeigu jos nėra, vertinami kiekvieno su tiekėju susijusio ūkio subjekto finansiniai duomenys, juos sumuojant.

1.2. Įstatymas taikomas mažmeninės prekybos įmonėms, turinčioms didelę rinkos galią

- (20) Mažmeninės prekybos įmone, turinčią didelę rinkos galią, laikomas ūkio subjektas, besiverčiantis mažmenine prekyba nespecializuotose parduotuvėse, kuriose vyrauja maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai, ir kuris vienas arba kartu su juo susijusiais ūkio subjektais atitinkantis šiuos reikalavimus:

¹⁰ Įstatymo 2 straipsnio 5 dalis.

¹¹ Kaip nurodoma Įstatyme, jei neįrodoma priešingai (2 straipsnio 5 dalis).

¹² Kilus papildomų klausimų dėl susijusių ūkio subjektų nustatymo ir jų pardavimo pajamų skaičiavimo, siūlome vadovautis ir 2003 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos rekomendacija 2003/361/EB dėl labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių apibrėžties.

¹³ Turkijoje veikiančio ūkio subjekto pajamos skaičiuojamos iš įprastinės jos veiklos, kuri nebūtinai gali būti susijusi su žemės ūkio ar maisto produktų gamyba, pardavimu.

- (a) iš visų Lietuvos Respublikoje jo (jų) valdomų parduotuvių bent 20 parduotuvių yra ne mažesnio kaip 400 m² prekybos ploto;
  - (b) bendrosios jo (jų) pajamos paskutiniaisiais finansiniais metais yra ne mažesnės kaip 116 milijonų eurų.
- (21) Taigi, atsižvelgusi į tai, kad didelę rinkos galią turinčia mažmeninės prekybos įmone gali būti laikomas ir vienas ūkio subjektas, ir keli susiję ūkio subjektai¹⁴, priežiūros institucija vertina, ar susiję ūkio subjektai, jei tokių yra, kartu atitinka aukščiau įvardintus pajamų ir parduotuvių skaičiaus bei ploto kriterijus. Jei reikalavimai tenkinami, jiems, kaip vienetui, būtų taikomi Įstatyme numatyti reikalavimai.

Pavyzdys. Lietuvoje veikianti mažmeninės prekybos įmonė turi 30 parduotuvių, kurių plotas yra ne mažesnis kaip 400², ir jos pajamos viršija 116 milijonų eurų. Fizinis asmuo turi daugiau nei 1/2 mažmeninės prekybos įmonės įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį. Tam pačiam fiziniam asmeniui taip pat priklauso daugiau nei 50 proc. akcijų kito ūkio subjekto, kuris, nors ir neturi valdomų parduotuvių, tiesiogiai su maisto prekių gėrimų tiekėjais sudaro didmenines pirkimo–pardavimo sutartis dėl prekių tiekimo į mažmeninės prekybos įmonės valdomas parduotuves. Kadangi tokie subjektai pagal Įstatymą¹⁵ būtų laikomi susijusiais ūkio subjektais, sudarančiais vieną vienetą, ir yra tenkinami nustatytų pajamų, parduotuvių skaičiaus bei ploto kriterijai, Įstatymo reikalavimai būtų taikomi šį vienetą sudarančių susijusių ūkio subjektų veikslių atžvilgiu¹⁶.

- (22) Aukščiau nurodytus kriterijus atitinka ir Įstatymas taikomas šiems prekybos tinklams:

<i>IKI</i>	<i>LIDL</i>	<i>MAXIMA</i>	<i>NORFA¹⁷</i>	<i>RIMI</i>
-------------------	--------------------	----------------------	----------------------------------	--------------------

2. DRAUDŽIAMA PREKYBOS TINKLŲ PRAKTIKA

- (23) Draudžiamų nesąžiningų veikslių, kurių negali atlikti prekybos tinklai maisto prekių, gėrimų tiekėjų atžvilgiu, baigtinis sąrašas įtvirtintas:
- (a) Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veikslių draudimo [įstatymo](#) 3 straipsnyje;
  - (b) Nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo [įstatymo](#) 4 straipsnyje.
- (24) Prekybos tinklai turi pareigą laikytis abiejuose teisės aktuose nurodomų draudimų. Todėl jie turi įvertinti, ar su tiekėjais sudaromos sutartys ir jų elgesys tiekėjų atžvilgiu atitinka abiejų teisės aktų reikalavimus.

¹⁴ Paaiškinimai, ką reiškia susiję ūkio subjektai, nurodyti (17) pastraipoje.

¹⁵ Įstatymo 2 straipsnio 5 dalies a punktą.

¹⁶ Panašią situaciją, t. y. kai Įstatymo reikalavimai buvo taikomi tiek mažmeninės prekybos įmonei, tiek su ja susijusiam ūkio subjektui, Konkurencijos taryba nagrinėjo ir savo praktikoje (2019 m. rugsėjo 11 d. [nutarimas](#) Nr. 1S-113 (2019) „Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ veikslių atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veikslių draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“). Konkurencijos tarybos poziciją dėl susijusių asmenų vertinimo minėtoje byloje patvirtino Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT), kuris nurodė, kad tyrimo metu nustatė, jog veiksmus, pažeidžiančius Įstatymo reikalavimus, atliko su pareiškėju (UAB „Norfos mažmena“) susijęs ūkio subjektas – UAB „Rivona“, laikoma, jog bendrovės Įstatymo reikalavimus pažeidė kaip vienetą (2021 m. lapkričio 24 d. [nutartis](#) administracinėje byloje, UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ prieš Konkurencijos tarybą).

¹⁷ Įstatymo reikalavimai taikomi ne tik prekybos tinklą „NORFA“ valdančiai UAB „Norfos mažmena“, bet ir su ja susijusiai UAB „Rivona“.

- (25) Prekybos tinklui pažeidus NPPDĮ įtvirtintą draudimą, atsakomybė jam bus taikoma Įstatymo nustatyta tvarka¹⁸.

Pavyzdys. Prekybos tinklas tiekėjui nurodė kompensuoti išlaidas už parduotuvės atnaujinimą¹⁹ ir vėlavo atsiskaityti už parduodamą produkciją²⁰. Konkurencijos taryba tokiu atveju priimdama motyvuotą nutarimą konstatuotų, kad mažmeninės prekybos įmonė tiekėjo atžvilgiu atliko draudžiamus veiksmus, numatytus tiek Įstatyme, tiek ir NPPDĮ, tačiau pažeidimo tyrimą, bylos nagrinėjimą atliktų ir atsakomybę už draudžiamus veiksmus taikytų vadovaudamasi Įstatymo nuostatomis.

- (26) Teisės aktuose²¹ įtvirtinta formali pažeidimo sudėtis. Tai reiškia, kad siekiant konstatuoti pažeidimą pakanka nustatyti, jog mažmeninės prekybos įmonė tiekėjams kėlė teisės aktais draudžiamus reikalavimus, ir nėra būtina įrodyti, kad tokie reikalavimai buvo įgyvendinti. Nereikia įrodyti ir dėl nesąžiningos prekybos praktikos taikymo kilusių neigiamų pasekmių tiekėjams.

Pavyzdys. Mažmeninės prekybos įmonė sutartyje su tiekėju numatė, kad tiekėjas privalo skirti rinkodaros lėšų skatinti prekių pardavimą. Taip pat įvardijo, kad tuo atveju, jei tiekėjas pažeis šį sutartinį išipareigojimą, jis turės sumokėti baudą. Net jei ši nuostata nebūtų įgyvendinta praktikoje, būtų pagrindas konstatuoti Įstatymo pažeidimą, nes nustatant pažeidimo faktą nėra būtina įrodyti, kad sutarties nuostatos buvo įgyvendintos praktikoje ar kilo neigiamos pasekmės tiekėjui²².

- (27) Dalis aptariamuose įstatymuose numatytų veiksmų yra draudžiami visais atvejais²³, ir dėl jų mažmeninei prekybos įmonei ir tiekėjams susitarti nėra galimybės. Tačiau tam tikrais atvejais tiek Įstatymas, tiek ir NPPDĮ numato, kad esant maisto prekių, gėrimų tiekėjų ir mažmeninės prekybos įmonės rašytiniam susitarimui, kai kurie veiksmai tiekėjų atžvilgiu nėra draudžiami²⁴.

- (28) Svarbu, kad sudarant rašytinius susitarimus su tiekėjais pareiga įrodyti apie tokio susitarimo atitikimą teisės aktuose nurodytiems reikalavimams tenka **prekybos tinklui**²⁵.

- (29) Toliau gairėse, pasitelkiant tiek Konkurencijos tarybos praktiką konkrečiose bylose, tiek iliustracinius pavyzdžius ar paaiškinimus, aptariamos konkrečios, teisės aktuose nurodytos nesąžiningos prekybos praktikos, kurias draudžiama atlikti prekybos tinklams maisto prekių, gėrimų tiekėjų atžvilgiu.

2.1. Prekybos tinklui draudžiama taikyti „įėjimo“ mokesčius

- (30) Prekybos tinklams draudžiama reikalauti iš tiekėjo atlygio už sutikimą pradėti prekiauti tiekėjo prekėmis, t. y. mažmeninės prekybos įmonės neturi teisės nei tiesiogiai, nei netiesiogiai reikalauti „įėjimo“ mokesčių²⁶. Kitaip tariant, prekybos tinklas neturi teisės

¹⁸ Įstatymo 3 straipsnio 3 dalis.

¹⁹ Draudžiama pagal Įstatymo 3 straipsnį.

²⁰ Draudžiama pagal NPPDĮ 4 straipsnį.

²¹ Tiek Įstatymo 3 straipsnyje, tiek ir NPPDĮ 4 straipsnyje.

²² Panaši situacija buvo nagrinėjama Konkurencijos tarybos praktikoje (2019 m. spalio 22 d. [nutarimas](#) Nr. 1S-127 (2019) „Dėl Maxima LT, UAB, veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams“). Konkurencijos tarybos poziciją minėtoje byloje palaikė ir LVAT (2021 m. gegužės 19 d. [nutartis](#) administracinėje byloje Nr. eA-1149-502/2021, *MAXIMA LT, UAB, prieš Konkurencijos tarybą*).

²³ Pavyzdžiui, Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1–6 punktuose, 2 dalyje, taip pat NPPDĮ 4 straipsnio 1, 4 dalyje nurodyti veiksmai.

²⁴ Pavyzdžiui, Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7–10 punktuose, NPPDĮ 4 straipsnio 7 dalyje nurodyti veiksmai.

²⁵ Įstatymo 3 straipsnio 4 dalis.

²⁶ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punktą.

prašyti atlyginti už tai, kad tiekėjo prekėmis bus pradėta prekiauti tinklo parduotuvėse. Šis draudimas apima ir tuos atvejus, kai tiekėjas pradeda prekiauti nauja produkcija tinkle.

Pavyzdys. Tiekėjas pagal didmeninę pirkimo–pardavimo sutartį tiekia maisto prekes mažmeninės prekybos įmonei. Plečiant asortimentą tiekėjas nusprendžia pasiūlyti naujos produkcijos prekybos tinklui. Kadangi atlygio reikalavimo draudimas siejamas ne tik su naujo tiekėjo „įėjimu“ į prekybos tinklą, bet ir su esamo tiekėjo naujo produkto įvedimu, pastaruoju atveju prekybos tinklas negalėtų reikalauti iš tiekėjo jokio tiesioginio ar netiesioginio atlygio.

2.2. Prekybos tinklas neturi teisės prašyti kompensuoti negauto pelno

- (31) Prekybos tinklui draudžiama reikalauti iš tiekėjo kompensuoti tinklo negautą ar gautą mažesnę negu tikėtasi pelną už prekių, gautų iš tiekėjo, pardavimą²⁷. Šis draudimas reiškia, kad nepriklausomai nuo to, kaip konkrečiai sutartyje ar kitu būdu bus įvardijamas reikalavimas, jei negautos pajamos ar gautų pajamų sumažėjimas priklauso nuo prekybos tinklo veiksmų, o ne nuo su tiekėjo veiksmais susijusių priežasčių, mažmeninės prekybos įmonei draudžiama iš tiekėjo reikalauti kompensuoti negautą pelną.

Pavyzdys. Mažmeninės prekybos įmonė su tiekėjais sudarytose sutartyse įtvirtino nuostatą, jog tuo atveju, kai prekės pagal teisės aktus negali būti grąžinamos tiekėjui ir prekybos tinklas nustato mažesnę prekęs pardavimo vartotojui kainą, jis turi teisę reikalauti iš tiekėjo padengti nukainavimo nuostolius. Toks mažmeninės prekybos įmonės reikalavimas kompensuoti nuostolius ir negautą pelną galėtų būti vertinamas kaip prieštaraujantis Įstatymo reikalavimams, nes rizika dėl atsiradusių nuostolių būtų perkelta tiekėjams. Riziką dėl prekęs nukainojimo ir galimų nuostolių turėtų prisiimti prekybos tinklas²⁸.

2.3. Prekybos tinklui draudžiama prašyti kompensuoti parduotuvių įrengimo ar atnaujinimo išlaidas

- (32) Draudžiama prekybos tinklams reikalauti iš tiekėjo kompensuoti ar net maža dalimi padengti prekybos tinklo patiriamas veiklos išlaidas, susijusias su naujų parduotuvių įrengimu ar senų atnaujinimu²⁹.

Pavyzdys. Prekybos tinklas uždarė kelias parduotuves ketindamas jas atnaujinti. Atsižvelgęs į tai, kad stenduose paprastai išdėstomos konkrečių tiekėjų maisto prekės, tinklas paprašė tiekėjų padengti stendų atnaujinimo išlaidas. Tokie prekybos tinklo veiksmai galėtų būti vertinami kaip draudžiami, nes parduotuvių atnaujinimas ar įrengimas galėtų būti suprantamas plačiau, t. y. ne tik kaip konkrečių patalpų įrengimo ar atnaujinimo darbai, bet ir kaip patalpose esančio inventoriaus atnaujinimas, įrengimas ir pan.

²⁷ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktas.

²⁸ Panaši situacija buvo nagrinėta ir Konkurencijos tarybos praktikoje (2014 m. sausio 24 d. [nutarimas](#) Nr. 1S-11/2014 „Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“). Konkurencijos tarybos poziciją, kuomet mažmeninės prekybos įmonės reikalavimas padengti nukainavimo nuostolius buvo vertinamas kaip Įstatyme numatyto draudimo kompensuoti negautą pelną pažeidimas, palaikė Vilniaus apygardos administracinis teismas (2014 m. lapkričio 17 d. [sprendimas](#) administracinėje byloje, UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ prieš Konkurencijos tarybą).

²⁹ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas.

2.4. Prekybos tinklas negali reikalauti įsigyti prekių, paslaugų ar turto iš trečiųjų asmenų

- (33) Prekybos tinklams draudžiama iš tiekėjo reikalauti, kad jis įsigytų prekių, paslaugų ar turto iš prekybos tinklo nurodytų trečiųjų asmenų³⁰.
- (34) Draudimu siekiama riboti mažmeninės prekybos įmonės teisę spausti tiekėją ir reikalauti, kad šis įsigytų prekių ar paslaugų iš nurodytų trečiųjų asmenų, nepaliekant tiekėjui galimybės pasirinkti kitų paslaugų ar prekių pardavėjų. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad ne visais atvejais prekybos tinklų reikalavimai dėl prekių ar paslaugų įsigijimo gali būti vertinami kaip nesažiningi veiksmai.

Pavyzdys. Tiekėjų ir prekybos tinklo sudarytose sutartyse buvo numatyta, kad mažmeninės prekybos įmonė taiko tam tikrus reikalavimus pakartotinio naudojimo pakuotėms, kuriomis tiekiamos prekės į centrinį prekybos tinklo sandėlį. Tai, kad prekybos tinklas taiko tam tikrus reikalavimus pakartotinio naudojimo pakuotėms, savaime nereiškia, jog yra taikomas reikalavimas naudoti konkretaus gamintojo pakuotes³¹. Vis dėlto, jei paaiškėtų, kad reikalavimai pritaikyti tik konkrečiam trečiajam asmeniui ar labai siauram jų ratui, būtų pagrindas tokias sutarčių nuostatas pripažinti kaip prieštaraujančias Įstatymo reikalavimams.

- (35) Taigi, prekybos tinklui apibūdinus prekes, paslaugas, tam tikrus daiktus ar turtą aiškiais, objektyviais kriterijais, nenurodant trečiųjų asmenų, iš kurių privalu tuos daiktus, paslaugas, prekes ar turtą įsigyti, taip pat nepritaikant reikalavimų konkrečiam trečiajam asmeniui, tiekėjo galimybė juos įsigyti iš įvairių rinkoje esančių šaltinių nebus apribota. Todėl tokiu būdu bus išvengta prieštaravimų Įstatyme įtvirtintam draudimui.

2.5. Prekybos tinklui draudžiama sieti jam tiekiamų prekių tiekimo sąlygas su kitiems asmenims tiekiamų prekių tiekimo sąlygomis

- (36) Prekybos tinklams draudžiama sieti tiekiamų prekių kainas ir tiekimo sąlygas su tiekėjo taikomomis prekių kainomis ir tiekimo sąlygomis tretiesiems asmenims³².
- (37) Šia Įstatymo nuostata siekiama drausti mažmeninės prekybos įmonėms reikalauti iš tiekėjo, kad jis koku nors būdu sietų ar kitaip derintų prekių tiekimo sąlygas su kitiems asmenims, prekybos tinklams taikomomis prekių tiekimo sąlygomis. Prekybos tinklas taip pat negali reikalauti iš tiekėjo ar daryti jam spaudimo, kad šis užtikrintų, jog prekių tiekimo kaina ar kitos tiekimo sąlygos keistųsi visuose prekybos tinkluose ar kitose prekybos vietose, kur tiekėjas tiekia tokias pačias prekes (prekių pozicijas).
- (38) Prekių tiekimo sąlygų siejimo draudimas gali apimti ne tik pastovaus, reguliaraus prekių tiekimo sąlygas, tačiau ir, pavyzdžiui, konkrečioms reklaminėms akcijoms skirtų prekių tiekimo sąlygas, kainas ir pan.

Pavyzdys. Mažmeninės prekybos įmonė su tiekėjais sudarytose sutartyse dėl reklamos numatė, kad tam tikros prekės nebus tiekiamos kitiems prekybos tinklams tokia pat ar mažesne kaina visu reklaminės akcijos metu. Tokios sutarčių nuostatos galėtų būti pripažintos kaip pažeidžiančios Įstatymo reikalavimus, nes jos ribotų ne tik tiekėjo galimybę siūlyti savo prekių kainas kitoms mažmeninėms prekybos įmonėms, bet ir kitų mažmeninės prekybos įmonių galimybę rinktis iš įvairesnių tiekėjų pasiūlymų kainų atžvilgiu. Dėl tokio suvaržymo neigiamas pasekmes galėtų patirti ir galutiniai vartotojai, kadangi kitos

³⁰ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 4 punktas.

³¹ Tokios pozicijos Konkurencijos taryba laikėsi ir savo praktikoje (2013 m. sausio 15 d. [nutarimas](#) Nr. 1S-5 „Dėl UAB „Rimi Lietuva“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesažiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams tyrimo nutraukimo“).

³² Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 5 punktas.

mažmeninės prekybos įmonės, negalėdamos įsigyti konkrečių prekių iš tiekėjų pigiau, turėtų mažiau galimybių pasiūlyti šias prekes vartotojams mažesniais kainomis³³.

- (39) Taigi, bet koks prekybos tinklo nurodymas tiekėjui, susijęs su tiekimo sąlygų siejimu ir varžantis tiekėjo galimybes laisvai veikti kituose prekybos tinkluose ar laisvai nustatyti tiekimo sąlygas kitiems tretiesiems asmenims, gali būti laikomas nesąžininga prekybos praktika.

2.6. Prekybos tinklas neturi teisės keisti tiekimo procedūrų ir prekių specifikacijų neįspėjęs

- (40) Mažmeninės prekybos įmonėms draudžiama pakeisti esmines tiekimo procedūras ar prekių specifikacijas, apie tai nepranešus tiekėjui per sutartyje nustatytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 10 dienų³⁴.
- (41) Siekiant išvengti pažeidimo, ne trumpesnę nei 10 dienų pranešimo terminą rekomenduojama įtvirtinti sutartyje. Tačiau bet kuriuo atveju prekybos tinklui tektų pareiga įrodyti, kad buvo laikomasi įspėjimo dėl esminių tiekimo procedūrų ir prekių specifikacijų keitimo terminų.
- (42) Šis draudimas apima tų tiekimo procedūrų ir specifikacijų keitimą pranešus tiekėjui, kurios nėra numatytos [NPPDI](#) 4 straipsnio 4 dalies 2 punkte.

2.7. Prekybos tinklui draudžiama gražinti maisto prekes tiekėjui

- (43) Draudžiama iš tiekėjo reikalauti priimti gražinamas neparduotas maisto prekes, nesumokėjus tiekėjui už šias neparduotas prekes ar nesumokėjus už šių prekių pašalinimą arba abiem atvejais, išskyrus negreitai gendančias supakuotas maisto prekes, jeigu jos yra saugios, kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas ir dėl jų gražinimo yra iš anksto susitarta³⁵.
- (44) Šis draudimas reiškia, kad prekybos tinklas tiekėjui negali gražinti greitai³⁶ gendančių maisto produktų, nebent jie yra atšaukiami iš rinkos³⁷.
- (45) Mažmeninės prekybos įmonei sutarus su tiekėju iš anksto, gali būti gražinami negreitai gendantys, įstatyme įvardintus reikalavimus atitinkantys³⁸, produktai.
- (46) Nesant susitarimo, siekiant apginti silpnesniąją šalį – tiekėją, negreitai gendančių maisto produktų gražinimas galimas tik tuomet, kai mažmeninė prekybos įmonė sumoka tiekėjui už gražinamus produktus ir apmoka išlaidas už jų sunaikinimą, jei tiekėjas tokias išlaidas patyrė (ar patirs).
- (47) Taigi, jei šalis iš anksto nėra susitarusios dėl prekių gražinimo, riziką, kad nepavyko parduoti maisto produktų, taip pat ir dėl sunaikinimo atsiradusias išlaidas turi prisiimti

³³ Tokios pozicijos dėl Įstatymo nuostatos, susijusios su draudimu sieti prekių tiekimo sąlygas ir kainas, Konkurencijos taryba laikėsi ir savo praktikoje (2012 m. birželio 6 d. [nutarimas](#) Nr. 1S-74 „Dėl UAB „Palink“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“). Konkurencijos tarybos poziciją patvirtino LVAT, kuris besąlyginį reikalavimą, kad tiekėjas mažmeninės prekybos įmonei parduotų prekes pigiau nei tretiesiems subjektams, įvertino kaip tiekėjo galimybės laisvai veikti rinkoje ribojimą (2013 m. spalio 18 d. [nutartis](#) administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1014/2013, UAB „Palink“ prieš Konkurencijos tarybą.).

³⁴ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 6 punktas.

³⁵ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktas.

³⁶ Informaciją, kuria vadovaujantis šalis galėtų priskirti maisto produktus prie greitai ar negreitai gendančių, galima rasti šių gairių 2.13 dalies (69)–(70) pastraipose.

³⁷ Maisto produktų gražinimo tvarką reguliuoja Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarybos direktoriaus 2008 m. kovo 26 d. [įsakymas](#) Nr. B1-183.

³⁸ Produktai yra supakuoti, saugūs, kokybiški, galiojantys ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba produktai, kurių tinkamumo vartoti terminas neribojamas.

prekybos tinklas. Mokėjimas už maisto produktų sunaikinimą tiekėją turėtų pasiekti prieš gražinant prekes ar jų gražinimo momentu.

2.8. Prekybos tinklui draudžiama reikalauti apmokėti pardavimo skatinimo išlaidas

- (48) Draudžiama prekybos tinklams iš tiekėjo reikalauti apmokėti dalį mažmeninės prekybos įmonės arba kartu su šia įmone vykdomo pardavimo skatinimo išlaidų ar kitokiu būdu reikalauti už jas atlyginti, išskyrus, kai yra mažmeninės prekybos įmonės ir tiekėjo rašytinis susitarimas dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų³⁹.
- (49) Šiuo draudimu siekiama apsaugoti tiekėjus nuo mažmeninės prekybos įmonės reikalavimų, spaudimo skirti tam tikro dydžio pardavimo skatinimo⁴⁰ biudžetą⁴¹ ir jį išnaudoti.
- (50) Vis tik šis draudimas nėra absoliutus. Atsižvelgus į tai, kad maisto prekių, gėrimų tiekėjams susitarimai dėl pardavimo skatinimo galėtų būti naudingi, Įstatyme įtvirtinta šio draudimo išimtis. Tokiu būdu tiekėjui ir mažmeninės prekybos įmonei atsirado galimybė raštu susitarti dėl pardavimo skatinimo.
- (51) Susitarimas negali būti abstraktus, pavyzdžiui, numatantis tik pardavimui skatinti skiriamą sumą ar preliminariai įvardijantis pardavimo skatinimo veiksmus. Priešingai, kaip yra nurodęs ir LVAT, rašytiniame susitarime turi būti aiškiai numatyti abu Įstatyme išskirti susitarimo elementai – **numatomi** taikyti pardavimo skatinimo **veiksmi** ir apmokamų **išlaidų dydis**⁴².
- (52) Kitaip tariant, išimtis, pagal kurią mažmeninės prekybos įmonėms leidžiama raštu susitarti su tiekėju dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų, turėtų būti aiškinama siaurai.

Pavyzdys. Mažmeninė prekybos įmonė su tiekėjais sudarė prekių tiekimo sutartis, kuriose numatė, kad tiekėjai iš anksto metams skirs tam tikrą biudžetą pardavimo skatinimui⁴³. Sutartyse tik preliminariai ir neišsamiai buvo nurodyta, kokia suma ir kokiems pardavimo skatinimo veiksams galės būti panaudota. Taip pat numatyta, kad tuo atveju, kai pardavimo skatinimo biudžeto suma, dėl kurios tiekėjai ir prekybos tinklas sutarė, per metus nėra išnaudojama, mažmeninės prekybos įmonė įgyja teisę iš tiekėjų gauti neišnaudoto pardavimo skatinimo biudžeto dalį. Be to, sutartyse buvo nuostata, kuri suteikė prekybos tinklui teisę savo nuožiūra, kitaip nei buvo preliminariai sutarta, paskirstyti pardavimo

³⁹ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktas.

⁴⁰ Pardavimo skatinimas apibrėžiamas kaip visuma į vartotojus nukreiptų veiksmų, kuriais sudaromos palankesnės prekių įsigijimo sąlygos ir taip siekiama didinti prekių pardavimą.

⁴¹ Taip pat galėtų būti ir reikalavimai ar spaudimas atlikti kitokio pobūdžio mokėjimus už pardavimo skatinimą.

⁴² LVAT 2017 m. rugsėjo 27 d. [nutartis](#) administracinėje byloje Nr. eA-1537-858/2017 UAB „Rimi Lietuva“ prieš *Konkurencijos tarybą*, 99 pastraipa.

⁴³ Panaši situacija buvo nagrinėta ir Konkurencijos tarybos praktikoje (2015 m. rugsėjo 18 d. [nutarimas](#) Nr. 1S-97/2015 „Dėl UAB „Rimi Lietuva“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“). Konkurencijos taryba priimdama sprendimą paaiškino, kad Įstatymas numato reikalavimą susitarti dėl skatinimo veiksmų, todėl tik numatytą rinkodaros biudžeto sumą, kai pardavimo skatinimo veiksmi įvardinti tik preliminariai ir neišsamiai, neatitinka šių reikalavimų. Be to, pažymėjo, kad Įstatymui prieštarauja ir įpareigojimas bet kuriuo atveju, netgi neišnaudojus rinkodaros biudžeto, jį sumokėti, nes tokiu būdu prekybos tinklas gali spausti tiekėjus dalyvauti jos numatytuose pardavimo skatinimo veiksmuose. Taip pat vertino, kad Įstatyme įtvirtintos išlygos sąlygų neatitinka ir sutartimi numatyta prekybos tinklo teisė savo nuožiūra perskirstyti pardavimo skatinimo biudžeto sumas, kadangi tokiu būdu nėra numatomas skatinimo veiksmų apmokėjimas ir dėl jo bet kada gali nuspręsti pati mažmeninė prekybos įmonė. Galiausiai Konkurencijos taryba pasisakė, kad reikalavimo susitarti dėl apmokamų išlaidų dydžio ir ketinamų taikyti veiksmų netenkina ir sutarties nuostatos, kuriomis prekybos tinklui buvo suteikta teisė tokį patį biudžetą perkelti į kitus metus, nes savaime perkeliamos ankstesnės sutartos išlaidų sumos gali nebeatitikti konkrečios šalies interesų. Konkurencijos tarybos vertinimą palaikė ir LVAT (2017 m. rugsėjo 27 d. [nutartis](#) administracinėje byloje Nr. eA-1537-858/2017 UAB „Rimi Lietuva“ prieš *Konkurencijos tarybą*).

skatinimo biudžeto sumas. Galiausiai sutartys numatė, kad, jei prekybos tinklas nepasieks susitarimo su tiekėjais dėl pardavimo skatinimo biudžeto kitiems metams, mažmeninės prekybos įmonė turės teisę kitais metais taikyti tokią pačią sumą ir tokį patį biudžeto paskirstymą atskiroms išlaidoms kaip einamaisiais metais. Tokios sutarčių nuostatos galėtų būti pripažintos kaip prieštaraujančios Įstatymo nuostatomis, nes įtvirtina draudžiamą reikalavimą tiekėjams apmokėti pardavimo skatinimo išlaidas ir neatitinka Įstatyme įtvirtintos išlygos sąlygų, t. y. nėra tariamasi dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų pardavimo skatinimo veiksmų.

(53) Vertinant pardavimo skatinimo klausimus svarbu paminėti ir NPPDĮ įtvirtintą draudimą, susijusį konkrečiai su maisto produktams taikomomis nuolaidomis.

(54) Kaip numatyta NPPDĮ, draudžiama prekybos tinklams reikalauti iš tiekėjų tiesiogiai ir netiesiogiai padengti visas su produktams taikomomis nuolaidomis susijusias išlaidas arba jų dalį, kai prekybos tinklas produktus parduoda naudodamasis pardavimo skatinimo priemonėmis, jeigu dėl to tarp tiekėjo ir prekybos tinklo nebuvo iš anksto aiškiai ir nedviprasmiškai susitarta raštu⁴⁴.

(55) Šiuo draudimu, kaip ir pardavimo skatinimo atveju, siekiama apsaugoti tiekėjus nuo bet kokių prekybos tinklų reikalavimų, kuriais jie spaudžia tiekėjus nuolaidomis prisidėti prie pardavimo skatinimo. Todėl nesant susitarimo, kokia dalimi tiekėjai prisideda prie išlaidų, susijusių su maisto produktams taikomomis nuolaidomis, taip pat nenurodžius tiekėjams pardavimo skatinimo laikotarpio ir tam laikotarpiui ketinamų užsakyti produktų kiekio, mažmeninės prekybos įmonė pažeistų NPPDĮ nuostatas.

Pavyzdys. Prekybos tinklas ketina skelbti reklamą, kad tam tikram produktui bus taikoma 50 proc. nuolaida. Mažmeninės prekybos įmonė pareikalavo, kad tiekėjas padengtų dalį išlaidų, susijusių su nuolaidos taikymu. Tokie prekybos tinklo veiksmai būtų vertinami kaip NPPDĮ pažeidimas, nes mažmeninės prekybos įmonė su tiekėju dėl išlaidų, susijusių su nuolaidos taikymu, turi sutarti raštu.

(56) Jeigu prekybos tinklas teikia tiekėjui paslaugas, susijusias su pardavimo skatinimu, reklama, rinkodara, jis, tiekėjo prašymu, privalo raštu pateikti išlaidų sąmatą bei tos sąmatos pagrindimą⁴⁵.

2.9. Prekybos tinklas negali reikalauti atlyginti už prekių išdėstymą

(57) Prekybos tinklams draudžiama iš tiekėjo tiesiogiai ar netiesiogiai reikalauti atlyginti už prekių išdėstymą, išskyrus, kai dėl tokio mokėjimo yra prekybos tinklo ir tiekėjo rašytinis susitarimas⁴⁶.

Pavyzdys. Prekybos tinklas sutarė su tiekėju dėl naujo produkto tiekimo į prekybos tinklus. Tam, kad naujas produktas atsirastų tam tikroje parduotuvės lentynos vietoje, stenduose ir pan., prekybos tinklas pareikalavo iš tiekėjo papildomai už tai sumokėti. Tokie veiksmai būtų vertinami kaip Įstatymo pažeidimas, jeigu iki tol šalys dėl atlyginimo nesudarė atskiro rašytinio susitarimo.

(58) Jei atskiras rašytinis susitarimas dėl mokėjimo yra sudarytas, jame privalo būti numatytas konkretus mokėjimo už prekių išdėstymą dydis⁴⁷. Pareiga įrodyti, kad susitarimas atitinka nustatytus reikalavimus, tenka prekybos tinklui.

⁴⁴ NPPDĮ 4 straipsnio 7 dalies 3 punktas.

⁴⁵ NPPDĮ 4 straipsnio 9 dalies 2 punktas, Įstatymo 3 straipsnio 5 dalis.

⁴⁶ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 9 punktas

⁴⁷ LVAT 2017 m. rugsėjo 27 d. [nutartis](#) administracinėje byloje Nr. eA-1537-858/2017 UAB „Rimi Lietuva“ prieš Konkurencijos tarybą, 104 pastraipa.

2.10. Prekybos tinklui draudžiama reikalauti nuolaidų, atlygio, nesutarus su tiekėju

- (59) Prekybos tinklams draudžiama iš tiekėjo reikalauti suteikti prekėms komercines nuolaidas, atlyginti prekybos tinklui už tai, dėl ko nebuvo susitarta raštu, elektroniniu paštu ar kitomis elektroninėmis priemonėmis⁴⁸.
- (60) Šiuo draudimu siekiama užtikrinti, kad prekybos tinklas, naudodamasis didele rinkos galia, neprimestų tiekėjui bet kokių mokėjimų, dėl kurių šalys nebuvo iš anksto susitarusios.

2.11. Prekybos tinklui draudžiama reikalauti pristatyti užsakytas prekes, jei tiekėjas pranešė negalintis to padaryti

- (61) Paprastai pirkimo–pardavimo sutartyse, kurias prekybos tinklai sudaro su tiekėjais, yra numatoma pareiga pristatyti mažmeninės prekybos įmonės užsakytas prekes, tačiau nėra nustatomi konkretūs jų kiekiai. Pastarieji dažnu atveju paaiškėja tik mažmeninės prekybos įmonei pagal sutartį pateikus užsakymą. Todėl gali būti, kad tiekėjai pristatomų prekių kiekį sužino tik užsakymo vykdymo dieną. Tokių trumpų terminų tiekėjams gali nepakakti prekėms pristatyti, juo labiau pagaminti, laiku. Tuo tarpu prekybos tinklai tiekėjams už viso ar dalies prekių kiekio nepristatymą ar pavėluotą pristatymą galėtų skirti sutartyje numatytą baudą.
- (62) Siekiant užtikrinti tiekėjų ir prekybos tinklų interesų pusiausvyrą bei apsaugoti tiekėjus nuo nepagrįstų baudų, Įstatyme įtvirtintas draudimas reikalauti, kad tiekėjas pristatytų mažmeninės prekybos įmonės užsakytą⁴⁹ prekių kiekį, jeigu tiekėjas per vieną darbo dieną nuo gauto užsakymo dienos praneša negalintis pristatyti prekių arba negalintis pristatyti jų per mažmeninės prekybos įmonės nurodytą terminą⁵⁰.

Pavyzdys. Prekybos tinklas tiekėjui šeštadienį per sistemą pateikė užsakymą ir nurodė: prekių kiekį bei įvykdymo terminą – pirmadienio popietę. Pirmadienį tiekėjui pradėjus darbo dieną (savaitgalį tiekėjas nedirbo) paaiškėjo, kad mažmeninės prekybos įmonės nurodytu laiku jis galės pristatyti tik dalį užsakyto prekių kiekio. Apie tai tiekėjas informavo prekybos tinklą elektroniniu paštu pirmadienį ryte. Jei prekybos tinklas vis tik už dalies užsakymo neįvykdymą nuspręstų taikyti tiekėjui baudą, netesybas ar pritaikytų kitas poveikio priemones, pavyzdžiui, grasintų atsisakyti tiekiamų prekių ar atsisakytų sumokėti už pristatytas prekes, ar koku nors kitu būdu spaustų tiekėją pristatyti visą užsakytų prekių kiekį, tokius veiksmus būtų pagrindas pripažinti neteisėtais. Tiekėjui laiku, t. y. per Įstatyme numatytą terminą, informavus mažmeninės prekybos įmonę, kad negali pristatyti prekių, prekybos tinklo veiksmai, atlikti tiekėjo atžvilgiu, galėtų būti vertinami kaip prieštaraujantys Įstatymo reikalavimams.

- (63) Taigi, tais atvejais, kai tiekėjas praneša negalintis visiškai įvykdyti užsakymo, o prekybos tinklas tiesiogiai neišreiškia reikalavimo pristatyti užsakytas prekes, tačiau iš jo veiksmų ar kitų tiekėjo atžvilgiu taikytų priemonių matyti, kad tokį reikalavimą prekybos tinklas reiškia netiesiogiai ir tokiu būdu verčia pristatyti užsakytą prekių kiekį, mažmeninės prekybos įmonės veiksmus būtų galima vertinti kaip reikalavimą pristatyti užsakytas prekes.

⁴⁸ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 10 punktas.

⁴⁹ Konkurencijos tarybos nuomone, kuomet tiekėjui mažmeninės prekybos įmonė per užsakymų sistemas ar kitu būdu pateikia užsakymus, pastarieji neturėtų būti prekybos tinklų įvardinami kaip preliminarūs, nes būtent vadovaudamiesi jais tiekėjai planuoja savo gamybos, prekybos pajėgumus ir tam skiria savo išteklius. Todėl jei prekybos tinklas pateikęs užsakymą nusprendžia dalies jo atsisakyti, reikėtų vertinti, ar tai negalėtų būti laikoma, kaip užsakymo atšaukimas ir galimas NPPDĮ 4 straipsnio 4 dalies 1 punkto pažeidimas (plačiau žr. gairių 2.14 dalį).

⁵⁰ Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 11 punktas.

- (64) Kita vertus, tiekėjas turi būti aktyvus bendradarbiaudamas su prekybos tinklu. Todėl Konkurencijos taryba, vertindama, ar buvo išreikštas reikalavimas pristatyti prekes, atsižvelgs į visas konkrečios situacijos aplinkybes, įskaitant, šalių bendravimo būdą ir tai, ar pats tiekėjas laikėsi Įstatyme įtvirtintų reikalavimų ir laiku pranešė prekybos tinklui apie tai, kad negali įvykdyti užsakymo.

2.12. Prekybos tinklui draudžiama negrąžinti fiksuotos nuolaidos dalies

- (65) Mažmeninės prekybos įmonei draudžiama sutartyje nustatčius tiekėjui fiksuota pinigų suma išreikštą komercinę nuolaidą, nesusietą su prekių pardavimu, kokybe, logistika, prekių pardavimo skatinimu ir (ar) kitomis prekių pirkimo ir pardavimo sąlygomis, ir pareikalavus priimti neparduotas maisto prekes, už kurias buvo gauta fiksuota pinigų suma išreikšta komercinė nuolaida, atsisakyti grąžinti tiekėjui proporcingą tokios nuolaidos dalį⁵¹.

Pavyzdys. Prekybos tinklas ir tiekėjas sutarė dėl papildomos fiksuotos nuolaidos tiekėjo prekėms. Prekybos tinklas, nusprendęs grąžinti dalį neparduotų prekių (apie tokią galimybę buvo sutarta iš anksto), tiekėjui privalės grąžinti ir proporcingą suteiktos nuolaidos dalį. Antraip bus laikoma, kad mažmeninės prekybos įmonė atliko draudžiamus veiksmus ir pažeidė Įstatymo nuostatą.

2.13. Prekybos tinklui draudžiama vėluoti atsiskaityti su tiekėju

- (66) Siekiant apsaugoti maisto prekių, gėrimų tiekėjus nuo neigiamo poveikio jų ekonominiam gyvybingumui, NPPDĮ draudžia pirkėjui, šiuo atveju – ir mažmeninės prekybos įmonei, vėluoti atsiskaityti su tiekėju⁵².

- (67) Vertinant ir sutartyje įtvirtinant atsiskaitymo už žemės ūkio, maisto produktus⁵³ terminus yra svarbu:

- (a) kokios kategorijos yra priskiriami žemės ūkio, maisto produktai – greitai arba negreitai gendančių;
- (b) produktų tiekimo pobūdis, t. y. ar produktai tiekiami reguliariai, ar nereguliariai.

- (68) Žemės ūkio, maisto produktų priskyrimą greitai arba negreitai gendančių produktų kategorijai iš esmės turėtų atlikti pirkimo–pardavimo sutartį ketinančios pasirašyti šalys, t. y. tiekėjas ir pirkėjas turi tarpusavyje sutarti dėl produktų pobūdžio ir tai numatyti sutartyje⁵⁴.

- (69) Priskirdamos produktus vienai ar kitai kategorijai, šalys gali vadovautis greitai gendančių maisto produktų sąvoka⁵⁵. Greitai gendantys maisto produktai apibūdinami kaip tie, kurie dėl savo pobūdžio, numatomos paskirties gali tapti netinkami parduoti per 30 kalendorinių dienų po jų derliaus nuėmimo, pagaminimo ar perdirbimo.

⁵¹ Įstatymo 3 straipsnio 2 dalis.

⁵² NPPDĮ 4 straipsnio 1 dalis.

⁵³ Įskaitant ir gėrimus.

⁵⁴ Kaip numatyta Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją [įstatymo](#) 4 straipsnyje, pirkimo–pardavimo sutartyje, sudarytoje tarp pirkėjo ir tiekėjo, turi būti nurodyta, kokios kategorijos – **greitai ar negreitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų**, priskiriama tiekiamą produkcija.

⁵⁵ NPPDĮ 2 straipsnio 2 dalis.

- (70) Priskiriant produktus tam tikrai kategorijai, taip pat galima vadovautis žemės ūkio ministro patvirtintais [kriterijais](#)⁵⁶ ar Rekomendacinio pobūdžio greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų [sąrašu](#).
- (71) Jei tarp tiekėjo ir prekybos tinklo kyla ginčas dėl produktų priskyrimo tam tikrai kategorijai, jie gali kreiptis į Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą, kuri atlieka žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų kategorijai vertinimą ir teikia rekomendacinio pobūdžio išvadas⁵⁷.
- (72) Vertinant žemės ūkio, maisto produktų tiekimo pobūdį (pristatymo periodiškumą), svarbu suprasti, kad reguliarus tiekimas – tai tiekimas, kai produktai užsakomi ir paprastai pristatomi kasdien, kelis kartus per savaitę ar mėnesį. Tiesa, nebūtina, kad toks reguliarus pristatymas vyktų visus metus, jis gali vykti tik tam tikrais metų laikotarpiais. Taigi, pristatant pirkėjui produkciją tam tikrais pasikartojančiais intervalais, būtų laikoma, kad žemės ūkio, maisto produktai pristatomi reguliariai.
- (73) Priežiūros institucija vertinimą dėl tiekimo reguliarumo atlieka atsižvelgusi į nustatytas konkrečios situacijos aplinkybes.

(74) Šalys, nustačiusios produktų kategoriją, tiekimo reguliarumą, sutartyje taip pat **privalo numatyti** žemės ūkio, maisto produkcijos **tiekimo, priėmimo** ir (arba) **patikrinimo procedūrų, atsiskaitymo** už pristatytą produkciją **terminus**⁵⁸.

- (75) Kaip numatyta NPPDĮ⁵⁹, mažmeninės prekybos įmonė su tiekėju:
- (a) už greitai gendančius žemės ūkio, maisto produktus privalo atsiskaityti ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų;
- (b) už žemės ūkio, maisto produktus, kurie nepriskiriami greitai gendantiesiems, ir kurių [sąrašą](#) tvirtina Vyriausybės įgaliota institucija⁶⁰:
- (i) privalo atsiskaityti ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų⁶¹;
- (ii) kai atsiskaitoma dalimis – 50 proc. sumos privalo sumokėti ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų, o likusią dalį sumos – ne vėliau kaip per 60 kalendorinių dienų⁶²;
- (c) už žemės ūkio, maisto produktus, kurie nepriskirti (a)–(b) punktuose nurodytiems, privalo atsiskaityti ne vėliau kaip per 60 kalendorinių dienų⁶³.

⁵⁶ Kriterijai patvirtinti žemės ūkio ministro 2021 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 3D-640 „Dėl Žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų tvarkos aprašo ir rekomendacinio pobūdžio greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų sąrašo patvirtinimo“.

⁵⁷ Vadovaujantis NPPDĮ 8 straipsniu.

⁵⁸ Kaip nurodyta Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją [įstatymo](#) 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte, sutartyje turi būti nurodyta: pirkimo ir tiekimo tvarka (pristatymo periodiškumas (reguliarus ar nereguliarus tiekimas), būdas, vieta, laikas, pirkėjo priimtos žemės ūkio produkcijos įkainojimo trukmė ir, šalims susitarus, išankstinis užsakymas ir (arba) tiekimo grafikas, tiekimo laikotarpio trukmė, jeigu žemės ūkio produkcija tiekama reguliariai).

⁵⁹ NPPDĮ 4 straipsnio 1 dalis.

⁶⁰ Sąrašas tvirtinamas vadovaujantis Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo 5 straipsnio 2 dalies nuostatomis.

⁶¹ Pavyzdžiui, kaip numatyta 2021 m. spalio 19 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-658 (toliau – ŽŪM įsakymas Nr. 3D-658) patvirtintame sąraše, už pieno produktus, kuriuose pridėta cukraus ar kitų saldiklių ir, kurie žymimi KN kodu 0402, turėtų būti atsiskaitoma per 30 dienų nuo tokių produktų pristatymo dienos.

⁶² Pavyzdžiui, už javus, kaip numatyta ŽŪM įsakymo Nr. 3D-658 9 punkte, gali būti atsiskaitoma dalimis.

⁶³ Pavyzdžiui, už cukrų, druską ar kitus negreita gendančius produktus turėtų būti atsiskaitoma ne vėliau kaip per 60 dienų nuo tų produktų pristatymo laikotarpio pabaigos ar pristatymo dienos, priklausomai nuo to, ar produktai pristatomi reguliariai, ar nereguliariai.

- (76) Visi aukščiau nurodyti atsiskaitymo terminai, kaip numatyta NPPDI⁶⁴, skaičiuojami tokiu būdu:
- (a) jei mažmeninės prekybos įmonės ir tiekėjo sutartyje numatytas **reguliarus** žemės ūkio, maisto produktų **tiekimas**, atsiskaitymo terminas skaičiuojamas nuo produktų **pristatymo** laikotarpio **pabaigos**. Tačiau bet kuriuo atveju pristatymo laikotarpis neturi viršyti vieno mėnesio ir turi baigtis paskutinę kalendorinio mėnesio dieną;
  - (b) jei sutartyje šalys sutarė dėl **nereguliaraus tiekimo**, atsiskaitymo terminas pradedamas skaičiuoti nuo žemės ūkio, maisto produktų **pristatymo dienos**.
- (77) Kaip numatyta NPPDI⁶⁵, į atsiskaitymo terminus įskaitoma ir žemės ūkio, maisto produktų įkainojimo trukmė. Šis laikotarpis, kaip numatyta Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatyme⁶⁶, apibūdinamas kaip laikotarpis, per kurį nustatoma patiektos žemės ūkio produkcijos kokybė ir pagal jos rodiklius apskaičiuojama pinigų suma.

Pavyzdys. Prekybos tinklas su tiekėju sudarė didmeninę pirkimo–pardavimo sutartį, kurioje numatyta, kad tiekėjas užtikrina reguliarių pieno produktų tiekimą į prekybos tinklą. Kadangi sutartis pasirašyta dėl reguliaraus greitai gendančio produkto pirkimo ir tiekimo, joje privalo būti aiškiai nurodyta, kad prekybos tinklas už minėtų produktų tiekimą atsiskaito per 30 kalendorinių dienų nuo sutartyje nustatyto šių produktų pristatymo laikotarpio pabaigos. Bet koks ilgesnio termino nurodymas sutartyje arba faktinis vėlesnis atsiskaitymas su tiekėju bus laikomas pavėluotu.

(78) Svarbu, kad tuo atveju, jei už žemės ūkio, maisto produktus mokėtiną sumą **aiškiai raštu** išreikšdamas valią **nustatė tiekėjas** ir mokėtiną sumą nustatymo diena yra vėlesnė nei produktų pristatymo diena ar produktų pristatymo laikotarpio pabaiga, atsiskaitymo **terminai skaičiuojami nuo mokėtiną sumą už žemės ūkio, maisto produktus nustatymo dienos**⁶⁷.

(79) Tačiau vertinant minėtą nuostatą labai svarbu, kad pirkėjai, t. y. ir prekybos tinklai, jokių būdu⁶⁸ tiekėjui nedarytų spaudimo raštu nustatyti vėlesnę mokėtiną sumą nustatymo dieną. Priešingu atveju, t. y. nustačius tokias spaudimo aplinkybes, būtų pagrindas pripažinti, kad mažmeninė prekybos įmonė vėlavo atsiskaityti su tiekėju.

2.14. Prekybos tinklas neturi teisės atšaukti produktų užsakymų

- (80) Mažmeninės prekybos įmonėms draudžiama atšaukti greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų užsakymus likus per mažai laiko, kad būtų galima pagrįstai tikėtis, jog tiekėjas suras alternatyvių tų produktų pardavimo arba panaudojimo būdų. Pranešimas dėl greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų užsakymų atšaukimo, likus mažiau kaip 30 kalendorinių dienų, visada laikomas pavėluotu pranešimu⁶⁹.
- (81) Draudimu siekiama užtikrinti, kad mažmeninės prekybos įmonės neperkeltų veiklos rizikos tiekėjams. Kitaip tariant, siekiama, kad atšaukus greitai gendančių produktų užsakymą, tiekėjui netektų ieškoti, kur per itin trumpą laiką juos realizuoti. Draudimas yra absoliutus, nenumatantis šalių susitarimo galimybes.

Pavyzdys. Prekybos tinklas užsakė greitai gendančių maisto produktų, tačiau teisindamasis, jog užsakymas buvo tik preliminarus, iki jo įvykdymo likus mažiau nei 30 dienų pranešė, kad nori sumažinti užsakytų prekių kiekį. Toks užsakyto kiekio keitimas būtų laikomas

⁶⁴ NPPDI 4 straipsnio 2 dalis.

⁶⁵ NPPDI 4 straipsnio 2 dalies 2 punktas.

⁶⁶ Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo 2 straipsnio 18 dalis.

⁶⁷ NPPDI 4 straipsnio 3 dalis.

⁶⁸ Nei tiesiogiai, nei netiesiogiai, pavyzdžiui, grasinant nepirkti, atšaukti pirkimus ir pan.

⁶⁹ NPPDI 4 straipsnio 4 dalies 1 punktas.

pavėluotu pranešimu, nes prekybos tinklas keisdamas (mažindamas) kiekį iš esmės atšaukia pateiktą užsakymą tiekėjui.

2.15. Prekybos tinklui draudžiama vienašališkai keisti sutarties sąlygas

- (82) Prekybos tinklams draudžiama vienašališkai pakeisti pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas dėl žemės ūkio, maisto produktų, gėrimų tiekimo arba pristatymo dažnumo, būdo, vietos, laiko arba tiekimo ar pristatymo apimties, kokybės standartų, mokėjimo sąlygų, kainų⁷⁰.

Pavyzdys. Prekybos tinklas sutartyje su tiekėju sutarė dėl konkrečių produktų tiekimo (asortimento), aiškiai įvardijo jiems taikomus kokybės reikalavimus. Po kurio laiko mažmeninės prekybos įmonė tiekėjui nurodė, kad keičia dalies produktų kokybės reikalavimus ir atsisako tam tikrų sutarto asortimento pozicijų. Tokie veiksmai bus laikomi įstatymo pažeidimu, nes prekybos tinklui draudžiama vienašališkai keisti reikalavimus dėl tiekimo apimties ir kokybės standartų.

- (83) Draudžiama vienašališkai keisti ne tik prekių pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygas, tačiau ir sutarčių nuostatas, kuriomis vadovaudamasis prekybos tinklas tiekėjams teikia papildomas, pavyzdžiui, prekių išdėstymo, prekių rinkodaros, reklamos, sandėliavimo ir kt., paslaugas.

2.16. Prekybos tinklui draudžiama reikalauti mokėjimų, nesusijusių su produktų pardavimu

- (84) Prekybos tinklams draudžiama iš tiekėjo reikalauti tiesioginių arba netiesioginių mokėjimų, nesusijusių su tiekėjo žemės ūkio ir maisto produktų pardavimu⁷¹.

Pavyzdys. Mažmeninės prekybos įmonė prekių užsakymams valdyti naudoja programinę įrangą, kuri kasmet atnaujinama. Kadangi užsakymai tiekėjus pasiekia naudojantis šia programine įranga, mažmeninės prekybos įmonė reikalauja iš tiekėjų sumokėti už šios įrangos kasmetinį atnaujinimą. Toks reikalavimas būtų draudžiamas. Kitaip tariant, prekybos tinklas negali imti iš tiekėjo jokio mokesčio, kuris nesusijęs su tiekėjo tiekiamų produktų pardavimu.

2.17. Prekybos tinklas negali reikalauti sumokėti už sugedusius, prarastus produktus

- (85) Prekybos tinklams draudžiama reikalauti, kad tiekėjas sumokėtų už sugedusius arba prarastus žemės ūkio ir maisto produktus, arba abiem atvejais, kai nuostoliai patiriami prekybos tinklo patalpose arba po to, kai patiekti žemės ūkio ir maisto produktai perduoti prekybos tinklo nuosavybėn, jeigu toks sugedimas arba praradimas įvyko ne dėl tiekėjo aplaidumo ar kaltės⁷².

Pavyzdys. Prekybos tinklas priėmė tiekėjų pristatytus produktus ir priėmimo metu nekėlė klausimo dėl produktų kokybės (neteikė pastebėjimų dėl sugedusių produktų). Vėliau mažmeninės prekybos įmonė pareikalavo sumokėti už dalį produktų, nes jie prekybos tinklo sandėlyje sugedo. Tokie mažmeninės prekybos įmonės veiksmai būtų draudžiami, nebent prekybos tinklas įrodytų, kad produktai sugedo dėl tiekėjo kaltės.

- (86) Taigi, šiuo draudimu siekiama, kad mažmeninės prekybos įmonės neperkeltų nuo jos veiksmų (įskaitant laikymo sąlygų, temperatūros režimų ir kitų veiksmų, kurie niekaip negali priklausyti nuo tiekėjų, nes produktai perduoti ir laikomi mažmeninės prekybos įmonės

⁷⁰ NPPDĮ 4 straipsnio 4 dalies 2 punktą.

⁷¹ NPPDĮ 4 straipsnio 4 dalies 3 punktą.

⁷² NPPDĮ 4 straipsnio 4 dalies 4 punktą.

patalpose) priklausomos rizikos tiekėjams dėl produktų netekimo, ir tiekėjai atsakytų tik tuomet, jei prekybos tinklas įrodytų, jog produktai sugedo arba buvo prarasti dėl tiekėjų aplaidumo.

2.18. Prekybos tinklas negali su tiekėju bendradarbiauti nesudaręs rašytinės sutarties

- (87) Prekybos tinklams draudžiama pirkti žemės ūkio ir (ar) maisto produktus nesudarius su tiekėju rašytinės pirkimo–pardavimo sutarties pagal iš anksto su tiekėju sutartas sąlygas⁷³.
- (88) Šiuo draudimu siekiant apsaugoti tiekėjus iš esmės įtvirtinama rašytinė sandorio forma⁷⁴. Todėl žodžiu ar konkludentiniais veiksmais (iš asmens elgesio matoma jo valia sudaryti sandorį) sudaromas sandoris nebus laikomas tinkamu.

2.19. Prekybos tinklas neturi teisės atskleisti, naudoti, gauti tiekėjo komercines paslaptis

- (89) Draudžiama prekybos tinklams neteisėtai gauti, naudoti arba atskleisti tiekėjo komercines paslaptis⁷⁵.
- (90) Detaliau apie tai, kas yra komercinės paslaptys, ką reiškia (ne)teisėtas jų gavimas, naudojimas ir atskleidimas, – Komercinių paslapčių teisinės apsaugos [įstatyme](#).

2.20. Prekybos tinklas negali grasinti tiekėjui

- (91) Mažmeninės prekybos įmonėms draudžiama grasinti, imtis komercinių atsakomųjų veiksmų tiekėjo atžvilgiu, kai jis naudojasi savo sutartinėmis arba teisės aktuose nustatytais teisėmis, be kita ko, pateikdamas ir skundą priežiūros institucijai arba tyrimo metu bendradarbiaudamas su priežiūros institucija⁷⁶.

Pavyzdys. Prekybos tinklas, sužinojęs, kad tiekėjas kreipėsi į priežiūros instituciją su skundu dėl galimai nesąžiningos mažmeninės prekybos įmonės praktikos, ne tik atsisakė tęsti derybas dėl naujų produktų įvedimo į rinką, tačiau pagrasino pašalinti tam tikras tiekėjo prekes iš asortimento. Tokius prekybos tinklo veiksmus būtų galima laikyti nesąžiningais, nes mažmeninės prekybos įmonė tiekėjo atžvilgiu negali taikyti jokių neigiamų poveikio priemonių, taip pat grasinti imtis tokių priemonių, jei tiekėjas įgyvendino teisę į gynybą ar sutartines teises.

2.21. Prekybos tinklas negali reikalauti kompensuoti vartotojų skundų nagrinėjimo išlaidų

- (92) Prekybos tinklams draudžiama iš tiekėjo reikalauti kompensuoti išlaidas, susijusias su vartotojų skundų dėl tiekėjo žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo nagrinėjimu, nors dėl to nėra tiekėjo aplaidumo ar kaltės⁷⁷.
- (93) Tiekėjas gali kompensuoti prekybos tinklo išlaidas, susijusias su vartotojų skundų nagrinėjimu tik tokiu atveju, jei vartotojo skundui įtakos turėjo tiekėjo aplaidumas ar kaltė.

⁷³ NPPDĮ 4 straipsnio 4 dalies 5 punktas.

⁷⁴ Rašytinę sandorio formą reglamentuoja ir Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo 3 straipsnis. Jis numato, kad pirkėjas gali pirkti žemės ūkio produkciją tik sudaręs su pardavėju rašytinę žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartį, kuri turi atitikti Atsiskaitymo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies ir Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatytas žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutarties tipines sąlygas.

⁷⁵ NPPDĮ 4 straipsnio 4 dalies 6 punktas.

⁷⁶ NPPDĮ 4 straipsnio 4 dalies 7 punktas.

⁷⁷ NPPDĮ 4 straipsnio 4 dalies 8 punktas.

Pavyzdys. Vartotojas pateikė skundą priežiūros institucijai dėl prekybos tinklo skleidžiamos galimai vartotojus klaidinančios produkto reklamos. Kadangi skunde buvo minimas konkretus tiekėjo produktas, prekybos tinklas pareikalavo, kad tiekėjas kompensuotų mažmeninės prekybos įmonės dėl vartotojo skundo patirtas išlaidas. Toks reikalavimas būtų neteisėtas ir prieštaraujantis draudimui, nes tiekėjas neprivalo kompensuoti prekybos tinklo išlaidų, susijusių su skundo nagrinėjimu, jeigu jis neturėjo jokios įtakos skleistos reklamos turiniui ar kitiems, su reklamos skleidimu susijusiems procesams.

2.22. Prekybos tinklui draudžiama reikalauti sumokėti už produkto sandėliavimą, demonstravimą, tiekimą

- (94) Draudžiama prekybos tinklui reikalauti iš tiekėjo tiesiogiai arba netiesiogiai sumokėti mokesį, kad jis galėtų savo parduodamus žemės ūkio ir maisto produktus mažmeninės prekybos įmonės patalpose sandėliuoti, demonstruoti arba juos įtraukti į tiekimo sąrašus, arba tuos produktus tiekti rinkai, jeigu dėl to tiekėjas ir prekybos tinklas iš anksto aiškiai ir nedviprasmiškai nesusitarė raštu⁷⁸.
- (95) Šiuo draudimu siekiama apsaugoti tiekėjus nuo papildomų reikalavimų atlikti tam tikrus mokėjimus, kurie nebuvo su juo aptarti iš anksto. Taip pat siekiama skaidrumo, t. y. kad tiekėjas suprastų, už ką imamas mokestis.
- (96) Prekybos tinklas ir tiekėjas gali susitarti tik dėl tokių paslaugų (veiksmų) apimties, kuri neprieštaruoja absoliutiems, teisės aktuose numatytiems draudimams, pavyzdžiui, draudimui reikalauti mokėjimo už produktų įtraukimą į asortimentą ir pan.

3. SANKCIJOS IR ĮPAREIGOJIMAI

- (97) Konkurencijos taryba, atlikusi tyrimą ir nustačiusi Įstatymo pažeidimą, mažmeninės prekybos įmonei gali skirti baudą **iki 0,7 procento** jos praėjusių finansinių metų pardavimo pajamų.
- (98) Apskaičiuojant baudą už Įstatymo pažeidimus, taikomi pobūdžio, masto, trukmės kriterijai.
- (99) Vertindama pažeidimo pobūdį, priežiūros institucija atsižvelgia į prekybos tinklų veiksmų agresyvumo lygį (tiekėjo atžvilgiu taikomus grasinimus ir kitas poveikio priemones), intensyvumo lygį (draudžiamų nesąžiningų veiksmų aktyvumą, dažnumą ir kitas intensyvumą rodančias aplinkybes), ar veiksmai buvo įgyvendinti ir kt.
- (100) Vertindama pažeidimo mastą, Konkurencijos taryba atsižvelgia į tiekėjų, kurių atžvilgiu buvo atlikti nesąžiningi veiksmai, skaičių.
- (101) Spręsdama dėl pažeidimo trukmės, priežiūros institucija nustato nesąžiningų veiksmų pradžios ir pabaigos laikotarpį (metais, mėnesiais, dienomis).
- (102) Už pažeidimus, kai prekybos tinklai vėluoja atsiskaityti⁷⁹ su tiekėju, numatytos atskiros sankcijos.
- (103) Šiais atvejais Konkurencijos taryba gali skirti mažmeninės prekybos įmonei ne mažesnę kaip **200 eurų, tačiau ne didesnę kaip 20 procentų** nuo susidariusios pradelstų skolų tiekėjui sumos dydžio baudą⁸⁰.

⁷⁸ NPPDĮ 4 straipsnio 7 dalies 2 punktas.

⁷⁹ NPPDĮ 4 straipsnio 1 dalis.

⁸⁰ Konkreti pradelstų mokėjimų suma ir nuo jos apskaičiuojamas baudos dydis skaičiuojamas gavus tikslius duomenis tiek iš mažmeninės prekybos įmonės, tiek iš Valstybinės mokesčių inspekcijos, kuri kas ketvirtį teikia Konkurencijos tarybai informaciją apie atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją būklę.

- (104) Be aukščiau išvardytų baudos dydį lemiančių kriterijų, sprendama dėl sankcijos dydžio, priežiūros institucija vertina ir mažmeninės prekybos įmonės, atlikusios draudžiamus veiksmus, atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes.
- (105) Atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis laikoma, jei prekybos tinklas, padaręs pažeidimą, savo noru užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms, padėjo Konkurencijos tarybai pažeidimo tyrimo metu, atlygino nuostolius ar pašalino padarytą žalą.
- (106) Atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma, kai mažmeninės prekybos įmonė kliudė atlikti pažeidimo tyrimą, tęsė pažeidimą, nepaisydama įpareigojimo jį nutraukti, jeigu buvo padaryta žala, arba mažmeninės prekybos įmonė pažeidimą padarė pakartotinai per metus nuo Įstatyme nustatytos baudos paskyrimo.
- (107) Detali baudos dydžio apskaičiavimo tvarka ir koeficientai nustatyti Baudų už Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pažeidimus skyrimo tvarkos [aprašė](#)⁸¹.
- (108) Be Įstatyme numatytos baudos skyrimo, Konkurencijos taryba gali mažmeninės prekybos įmonę:
- (a) įpareigoti nutraukti Įstatyme nustatytus draudžiamus nesąžiningus veiksmus, ar
  - (b) įpareigoti atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes, įskaitant sutarties pakeitimą.

---

⁸¹ Baudų aprašas patvirtintas Vyriausybės 2021 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1121. Jo tikslas – nustatyti tvarką, kuri sudarytų sąlygas skirti individualizuotas, veiksmingas, atgrasomas, proporcingas ir prevencinį poveikį turinčias baudas.

NAUDINGOS NUORODOS

Eil. Nr.	Institucija, interneto svetainė	Ko galite tikėtis?
1.	<p>Konkurencijos taryba</p> <p>https://kt.gov.lt/lt/veiklos-sritys/mazmenine-prekyba</p>	<p>Koncentruotos informacijos apie mažmeninės prekybos įmonių, turinčių didelę rinkos galią, priežiūrą.</p> <p>Nuorodų į priimtus sprendimus ir atliktas stebėsenas, atsakymų į dažnai užduodamus klausimus, gairių ir kitų Konkurencijos tarybos parengtų informacinių leidinių.</p>
2.	<p>Žemės ūkio agentūra</p> <p>https://zua.lt/veiklos-sritys/nesazininga-prekyba/apie-nesazininga-prekyba/</p>	<p>Atsakymų į dažnai užduodamus klausimus, nuorodų į pagrindinius teisės aktus. Taip pat Jus pasieks informacija apie tai, kas yra nesąžininga prekybos praktika, kur ji apibrėžta, kas privalo laikytis draudimų ir pan.</p>
3.	<p>Europos Komisija</p> <p>https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_en</p>	<p>Informacijos apie Direktyvą 2019/633/ES ir joje reglamentuojamą nesąžiningą prekybos praktiką, nuorodų į valstybėse narėse nesąžiningos praktikos priežiūrą vykdančių institucijų svetaines, nuorodų į Europos Komisijos vykdytas apklausas, susijusias su nesąžiningos prekybos praktikos paplitimu ir kt.</p>